

ผลกระทบของการใช้ IFRS 9 ต่อมูลค่า ของกิจการของธนาคารพาณิชย์ใน ตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน

Effect of Complying IFRS 9 on Firm Value
of Commercial Banks on the London Stock Exchange

ดร.ธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Email: teerachai@tbs.tu.ac.th

Teerachai Arunruangsirilert, PhD, CPA

Assistant Professor of Accounting Department

Thammasat Business School, Thammasat University

Email: teerachai@tbs.tu.ac.th

จุฑามาศ ธรรมบุญ

นักบัญชีอาวุโส

ฝ่ายการเงินและการบัญชี ธนาคารแห่งประเทศไทย

Email: Jutamas-tha61@tbs.tu.ac.th

Jutamas Thammanoon

Senior Accountant

Finance and Accounting Department, Bank of Thailand

Email: Jutamas-tha61@tbs.tu.ac.th

ดร.พเยาว์ เสงี่ยมวิบูล

อาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาชั้นบัณฑิต

วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: payear@gmail.com

Payear Sangiumvibool, PhD, CPA

Lecturer of a Bachelor's in Accounting

School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail: payear@gmail.com

ผลกระทบของการใช้ IFRS 9 ต่อมูลค่าของกิจการของธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน

ดร.ธีรชัย อรุณเรืองศิริเลิศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Email: teerachai@tbs.tu.ac.th

จุฑามาศ รสรมบุญ

นักบัญชีอาวุโส

ฝ่ายการเงินและการบัญชี ธนาคารแห่งประเทศไทย

Email: Jutamas-tha61@tbs.tu.ac.th

ดร.เพ็ญ เสจยมวิบูล

อาจารย์ประจำหลักสูตรบัญชีบัณฑิต

วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

E-mail: payear@gmail.com

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ: 5 เมษายน 2565

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 21 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 22 เมษายน 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาถึงผลกระทบจากการปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานการเงินระหว่างประเทศฉบับที่ 9 (IFRS 9) ต่อมูลค่าของกิจการของธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน การวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ในการวิเคราะห์ข้อมูลรายไตรมาสของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน จำนวน 7 แห่ง ระหว่างปี 2558-2562 รวมทั้งสิ้น 120 ตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตาม IFRS 9 ไม่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการ ขณะที่พบว่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และขนาดของกิจการ ที่ส่งผลต่อมูลค่ากิจการ

คำสำคัญ: มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศฉบับที่ 9 มูลค่ากิจการ นโยบายบัญชี

Effect of Complying IFRS 9 on Firm Value of Commercial Banks on the London Stock Exchange

Teerachai Arunruangsirilert, PhD, CPA

Assistant Professor of Accounting Department
Thammasat Business School, Thammasat University
Email: teerachai@tbs.tu.ac.th

Jutamas Thammanoon

Senior Accountant
Finance and Accounting Department, Bank of Thailand
Email: Jutamas-tha61@tbs.tu.ac.th

Payear Sangiumvibool, PhD, CPA

Lecturer of a Bachelor's in Accounting
School of Management Science, Sukhothai Thammathirat Open University
E-mail: payear@gmail.com

Received: April 5, 2022

Revised: April 21, 2022

Accepted: April 22, 2022

ABSTRACT

This research aims to evaluate effect of complying International Financial Reporting Standard 9 (IFRS 9) on firm value of commercial banks on the London Stock Exchange. The research uses multiple regression to analyze quarterly information from seven commercial banks on the London Stock Exchange between 2015 and 2019, totally 120 samples. Results show that the complying IFRS 9 does not affect firm value, while return on total assets (ROA) and firm size affect firm value.

Keywords: *International Financial Reporting Standards 9 (IFRS 9), Firm value, Accounting policy.*

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard Board: IASB) ได้เผยแพร่มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน (International Financial Reporting Standard 9: IFRS 9) เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2557 โดยให้เริ่มมีผลบังคับใช้ค่อนข้างนาน แสดงถึงความยากและซับซ้อนของมาตรฐานดังกล่าว โดยสาระสำคัญของ IFRS 9 แบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) การจัดประเภทและการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน 2) การรับรู้การด้อยค่า และ 3) การบัญชีสำหรับการป้องกันความเสี่ยง โดยการจัดประเภทและการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินนั้น ให้คำนึงถึง รูปแบบการดำเนินธุรกิจและวิธีการที่กิจการจัดการสินทรัพย์ทางการเงิน เพื่อที่จะก่อให้เกิดกระแสเงินสด ซึ่งรูปแบบการดำเนินธุรกิจนั้น จะทำให้สามารถระบุได้ว่ากระแสเงินสดของบริษัทเกิดจากกระแสเงินสดตามสัญญาหรือการขายสินทรัพย์ทางการเงิน หรือทั้งสองอย่าง (PwC, 2560) ขณะที่การรับรู้การด้อยค่านั้น มาตรฐานได้เปลี่ยนจากหลักการรับรู้เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว (Incurred loss model) เป็นหลักการรับรู้ทันทีแม้ความเสียหายจะยังไม่เกิดขึ้นแต่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Expected loss model) โดยให้พิจารณาถึงเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Forward-looking information) ส่วนสุดท้ายของ IFRS 9 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการบัญชีสำหรับการป้องกันความเสี่ยง ซึ่งในบางกิจการในประเทศไทยอาจใช้วิธีปฏิบัติที่อ้างอิงมาจากมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 39 เรื่อง การจัดประเภทสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงิน (International Accounting Standard 39: IAS 39) ทั้งนี้ การบัญชีป้องกันความเสี่ยงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงผลกระทบในงบการเงิน ซึ่งเป็นผลจากกิจกรรมการจัดการความเสี่ยงของกิจการที่ใช้เครื่องมือทางการเงินในการจัดการฐานะเปิดจากความเสี่ยง และอาจส่งผลกระทบต่อกำไรหรือขาดทุน (TFAC, 2017) โดยการป้องกันความเสี่ยงด้วยเครื่องมือทางการเงินนั้นต้องมีการประเมินความมีประสิทธิภาพของการบัญชีป้องกันความเสี่ยง ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และวัตถุประสงค์การบริหารความเสี่ยงของกิจการ

การถือปฏิบัติตาม IFRS 9 อาจช่วยให้เครื่องมือทางการเงินในงบการเงินแสดงข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินทั้งในแง่ของการจัดประเภทและวัดมูลค่า การด้อยค่า และการบัญชีป้องกันความเสี่ยง เพื่อตอบสนองต่อวิกฤตทางการเงินของโลกได้อย่างครบถ้วน ซึ่งการถือปฏิบัติดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อผลขาดทุนของกิจการ โดยเฉพาะสถาบันการเงิน กิจการให้เช่าซื้อหรือลีสซิ่ง กิจการซึ่งถือเงินลงทุนเป็นจำนวนมาก และกิจการที่มีตราสารอนุพันธ์มาก (EY, 2561) เห็นได้ว่าธุรกิจสถาบันการเงินน่าจะได้รับผลกระทบมากในเรื่องนี้ เนื่องจากมีเครื่องมือทางการเงินเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการใช้ IFRS 9 ต่อมูลค่าของกิจการของธนาคารพาณิชย์ โดยข้อมูลของธุรกิจสถาบันการเงินในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน เนื่องจากเป็นตลาดหลักทรัพย์ที่ใหญ่เป็นอันดับที่สามของโลก และอยู่ในกลุ่มประเทศที่ใช้มาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศที่ IASB กำหนดให้เริ่มใช้สำหรับงบการเงินปี 2561 เป็นต้นไป ขณะที่ตลาดหลักทรัพย์ New York Stock Exchange และ NASDAQ ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่เป็นอันดับที่หนึ่งและสองของโลก ใช้หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปของทางสหรัฐอเมริกา (US Generally Accepted Accounting Principles: US GAAP)

สำหรับมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน ฉบับภาษาไทย (Thai Financial Reporting Standard 9: TFRS 9) คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี มีมติการประชุมครั้งที่ 52 (2/2561) ในวันอังคารที่ 17 กรกฎาคม 2561 ให้ TFRS 9 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2563 เป็นต้นไป แต่เนื่องจากในประเทศไทยยังไม่เคยมีมาตรฐานการบัญชีที่รองรับธุรกรรมกลุ่มเครื่องมือทางการเงินมาก่อน อีกทั้งข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับนี้ค่อนข้างซับซ้อนในการนำไปถือปฏิบัติ และผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบจาก IFRS 9 อันประกอบด้วย ผู้ปฏิบัติงาน (ธนาคาร ผู้สอบบัญชี และที่ปรึกษา) ลูกค้า (SMEs) นักลงทุน และนักวิเคราะห์ (Sangiumvibool & Arunruangsirilert, 2018) ก็ได้เริ่มเตรียมความพร้อมของข้อมูลและระบบสำหรับการเริ่มใช้ TFRS 9 มาอย่างต่อเนื่อง การศึกษานี้จึงเลือกศึกษาจากข้อมูลทางการเงินของต่างประเทศซึ่งเริ่มใช้ IFRS 9 ก่อนประเทศไทยเพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการจากการเปลี่ยนนโยบายบัญชีดังกล่าว นอกจากนี้ การวัดผลดำเนินงานจากข้อมูลทางการเงินบัญชี

ในรายงานทางการเงินซึ่งเป็นข้อมูลทางการเงินในอดีตเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ รายงานทางการเงินอาจมีช่องโหว่ที่ทำให้มีการตกแต่งตัวเลขทางการเงินได้ (Srijunpetch, 2008) การศึกษาครั้งนี้ จึงใช้การวัดมูลค่าทางธุรกิจบนพื้นฐานมูลค่าตลาดทุน (market value of equity-based firm value measure) โดยใช้ Tobin's Q เป็นตัวชี้วัด ซึ่งทำให้เห็นภาพของผลกระทบได้ชัดเจน

■ กฎเกณฑ์การบัญชีและการตั้งสมมติฐาน

มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน (IFRS 9)

เนื้อหาสำคัญใน IFRS 9 แบ่งเป็นสามเรื่องหลัก คือ 1) การจัดประเภทและวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน 2) การด้อยค่า และ 3) การป้องกันความเสี่ยง ซึ่งสามารถอธิบายพอสังเขปได้ดังนี้

การจัดประเภทและวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินนั้น กิจการต้องคำนึงถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจ (Business Model) และลักษณะของกระแสเงินสดที่จะได้รับการลงทุน (Contractual cash flow characteristics) ซึ่งแบ่งได้เป็น 1) ราคาทุนตัดจำหน่าย 2) มูลค่ายุติธรรมผ่านงบกำไรขาดทุน หรือผ่านงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ สินทรัพย์ทางการเงินจะแสดงด้วยราคาทุนตัดจำหน่ายก็ต่อเมื่อ กิจการถือสินทรัพย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับเงินต้นคืนและรับดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินต้นเท่านั้น แต่หากถือไว้โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกันแต่อาจจะขายในอนาคต กิจการต้องแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรมและรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น (Fair value through other comprehensive income: FVOCI) ทั้งนี้ หากกิจการถือไว้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรือถือไว้เพื่อเก็งกำไรระยะสั้น กิจการต้องแสดงเครื่องมือทางการเงินนั้น ด้วยมูลค่ายุติธรรม และรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในกำไรขาดทุน (Fair value through profit or loss: FVTPL) สำหรับหนี้สินทางการเงิน กิจการต้องแสดงด้วยราคาทุนตัดจำหน่าย เว้นแต่หนี้สินทางการเงินบางรายการ ที่กิจการวัดหรือเลือกวัดมูลค่าด้วยยุติธรรมและรับรู้ผลกำไรขาดทุนจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมในงบกำไรขาดทุน เช่น หนี้สินตราสารอนุพันธ์ เป็นต้น

เรื่องการด้อยค่า หลักการสำคัญของเรื่องการด้อยค่า คือ หลักการรับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (expected loss) ซึ่งกิจการต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (forward-looking information) ที่อาจกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้จากข้อมูลหรือปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ได้แก่ อัตราการว่างงาน อัตราการขยายตัวของปริมาณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นต้น กำหนดการด้อยค่าของสินทรัพย์ทางการเงินตามมาตรฐานนี้ ให้รับรู้เป็นสามขั้น คือ 1) ขั้นที่ 1 (Stage 1) เมื่อกิจการมีการซื้อหรือเกิดเครื่องมือทางการเงินขึ้น กิจการจะต้องรับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นใน 12 เดือนข้างหน้า (12-month expected credit losses) เป็นกำไรหรือขาดทุนพร้อมกับการรับรู้บัญชีค่าเผื่อผลขาดทุน การรับรู้ดังกล่าวถือเป็นการรับรู้ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อเริ่มแรก 2) ขั้นที่ 2 (Stage 2) เมื่อความเสี่ยงด้านเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและไม่ได้พิจารณาว่าอยู่ในระดับต่ำ กิจการจะต้องรับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุเต็มจำนวน (full lifetime expected credit losses) เป็นกำไรหรือขาดทุน และ 3) ขั้นที่ 3 (Stage 3) เมื่อความเสี่ยงด้านเครดิตของสินทรัพย์ทางการเงินเพิ่มขึ้นจนถึงจุดที่พิจารณาได้ว่าการด้อยค่าด้านเครดิตขึ้น (credit-impaired) สินทรัพย์ทางการเงินในขั้นนี้โดยปกติจะมีการพิจารณาเป็นแต่ละรายการ ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดอายุจะถูกรับรู้สำหรับสินทรัพย์ทางการเงินนั้น

ส่วนสุดท้ายของ IFRS 9 คือ การป้องกันความเสี่ยง ได้ระบุว่า กิจการสามารถเลือกหรือไม่เลือกที่จะปฏิบัติโดยกิจการที่เลือกปฏิบัติอาจกำหนดความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงระหว่างเครื่องมือที่ใช้ป้องกันความเสี่ยง และรายการที่มีการป้องกันความเสี่ยง โดย IFRS9 ได้ระบุความสัมพันธ์ของการป้องกันความเสี่ยงเป็น 3 ประเภท คือ 1) การป้องกันความเสี่ยงในมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Hedge) หรือภาระผูกพันที่แน่นอน (Firm Commitment)

คือ การป้องกันความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการและแสดงไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน หรือสัญญาผูกมัดที่กำหนดไว้แน่นอนแต่ยังไม่ได้รับรู้รายการ หรือส่วนประกอบของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง 2) การป้องกันความเสี่ยงในกระแสเงินสด (Cash Flow Hedge) หรือรายการที่เกิดจากการคาดการณ์ (Forecast Transaction) คือ การป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของกระแสเงินสด จากความเสี่ยงใด ความเสี่ยงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์หรือหนี้สินที่รับรู้รายการและแสดงไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน หรือรายการที่เกิดจากการคาดการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูงมาก หรือส่วนประกอบของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง และ 3) การป้องกันความเสี่ยงของเงินลงทุนสุทธิของหน่วยงานต่างประเทศ (Net Investment Hedge) สำหรับกิจการที่มีการดำเนินงานในต่างประเทศ เช่น บริษัทร่วม บริษัทย่อย หรือสาขาในต่างประเทศ กิจการอาจป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในค่าเงินตราต่างประเทศของสินทรัพย์สุทธิในกิจการต่างประเทศให้เป็นสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงาน

ทฤษฎี Tobin-Tobin's Q

มูลค่าของกิจการมีความสัมพันธ์กับศักยภาพและความสม่ำเสมอของผลประกอบการ โดยมูลค่าของกิจการจะสูงขึ้น หากสามารถสร้างผลกำไรได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการคาดการณ์ของนักลงทุนใช้ข้อมูลผลประกอบการเป็นส่วนหนึ่ง ในการชี้วัดการประเมินมูลค่าของกิจการ (Yardeni, 2003 อ้างถึงใน Elbanan, 2010) Tobin's Q เป็นตัววัดผลที่เกิดจาก แนวคิดการใช้ข้อมูลจากงบการเงินและมูลค่าทางการตลาด ซึ่งคำนวณโดยการหาอัตราส่วนระหว่างมูลค่าทางการตลาด (Market value) ของหุ้นที่ถืออยู่ในมือของผู้ถือหุ้น และราคาเปลี่ยนแทนของสินทรัพย์ขององค์กร (replacement cost) คิดค้นขึ้นโดย Professor James T. Tobin ศาสตราจารย์จากมหาวิทยาลัย Yale ในปี ค.ศ. 1969 ทั้งนี้ Lewellen and Badrinath (1997 อ้างถึงใน Phadoongsitthi, 2005) ให้ความเห็นว่าการใช้ราคาเปลี่ยนแทนของสินทรัพย์นั้น เป็นตัววัดมูลค่าของบริษัทเป็นสิ่งที่สมเหตุสมผล เนื่องจากราคาเปลี่ยนแทน แสดงให้เห็นถึงมูลค่าของสินทรัพย์นั้น ที่สามารถนำไปใช้ในการลงทุนอื่น ถ้าบริษัทไม่สามารถใช้สินทรัพย์ในการก่อให้เกิดมูลค่าตลาดได้มากกว่าราคาเปลี่ยนแทน บริษัทควรจะนำสินทรัพย์นั้นไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ดังนั้นบริษัทที่มี Tobin's Q มากกว่า 1 จะจัดเป็นบริษัทที่ใช้ทรัพยากร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นบริษัทที่มีข้อได้เปรียบในการบริหารงานให้บริษัทได้รับผลตอบแทนของเงินลงทุน ในอัตราที่สูงกว่าต้นทุนของเงินทุน ในทางตรงกันข้าม บริษัทที่มีค่า Tobin's Q น้อยกว่า 1 จัดว่าเป็นบริษัทที่ไม่สามารถใช้สินทรัพย์ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ซึ่งราคาตลาดของสินทรัพย์จะวัดจากมูลค่าทางการตลาดของหุ้นที่อยู่ในมือ ผู้ถือหุ้นและหนี้สิน

แนวทางในการคำนวณ Tobin's Q ที่ใช้ในงานวิจัยส่วนใหญ่จะดัดแปลงหรือปรับปรุงจากทฤษฎี เช่น งานวิจัย ของ Chung and Pruitt (1994) ที่ได้ปรับสูตรการคำนวณให้ง่ายขึ้น และได้ทดสอบค่าที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับต้นแบบ พบว่าค่าที่ได้มีความใกล้เคียงกันมาก โดยสมการที่ใช้ในการคำนวณเป็นดังนี้

$$\text{TOBIN'S Q} = \frac{\text{MVE} + \text{PS} + \text{DEBT}}{\text{TA}}$$

โดย MVE คือ ราคาหุ้น x จำนวนหุ้นสามัญ

PS คือ มูลค่าไถ่ถอนหุ้นบุริมสิทธิ

DEBT คือ หนี้สินหมุนเวียน - สินทรัพย์หมุนเวียน + หนี้สินระยะยาว

TA คือ สินทรัพย์รวมของบริษัท

งานวิจัยของ Jones et al. ในปี ค.ศ. 2011 (อ้างอิงใน Chunhachinda & Li, 2016) คำนวณหา Tobin's Q สำหรับธนาคารพาณิชย์ โดยใช้สมการดังนี้

$$\text{TOBIN'S Q} = \frac{\text{MVE} + \text{BVL}}{\text{BVA}}$$

โดย MVE คือ ราคาหุ้น x จำนวนหุ้นสามัญ
BVL คือ หนี้สินรวมตามบัญชี
BVA คือ สินทรัพย์รวมตามบัญชี

■ การศึกษาของประเทศต่างๆ เมื่อปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีฉบับใหม่

มาตรฐานการบัญชีมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนหากกิจการมีการใช้มาตรฐานที่เป็นสากล เนื่องจากทำให้ข้อมูลทางการเงินของกิจการสามารถเปรียบเทียบและใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนได้ จากผลศึกษาในอดีตเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศในหลายประเทศต่อมูลค่าของกิจการพบว่า มีผลการศึกษาทั้งที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ชัดแย้งกัน รวมถึงไม่มีความสัมพันธ์กัน สำหรับหลักฐานที่ไม่พบความสัมพันธ์กันเป็นการศึกษาในประเทศแคนาดา ซึ่งพบว่า เมื่อเปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงินในช่วงก่อนและหลังเปลี่ยนไปใช้ IFRS ไม่มีผลกระทบต่ออัตราส่วนที่บ่งบอกถึงมูลค่ากิจการ เช่น อัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนการทำการกำไร อัตราส่วนโครงสร้างทางการเงิน (Blanchette et al., 2011)

การศึกษาในอดีตมีหลักฐานมากมายที่แสดงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันจากการปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ เช่น การศึกษาบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ยุโรป พบว่าในปีที่เริ่มปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่ รายการในงบการเงิน ได้แก่ สินทรัพย์รวม หนี้สินรวม และส่วนของเจ้าของ ได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย แต่รายการที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากคือ สินทรัพย์ไม่มีตัวตน และที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ อย่างไรก็ตามเมื่อเปลี่ยนไปใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศแล้วบริษัทที่จดทะเบียนดังกล่าวมีผลประกอบการที่เพิ่มขึ้น (Capkhun et al., 2008) นอกจากนี้ จากการศึกษาของ Sampaino et al. (2017) พบว่าภายหลังปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศในปี 2010 ของบริษัทในประเทศบราซิล ส่งผลให้ข้อมูลทางการเงินมีความโปร่งใส และสามารถเปรียบเทียบได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิและมูลค่าของกิจการ ผ่านการที่บริษัทมีกำไรสุทธิสูงขึ้นและส่งผลให้ค่าของ Tobin's Q สูงขึ้น รวมถึงการศึกษาในกรณีของธนาคารพาณิชย์บางแห่งในตะวันออกกลางที่ได้นำ IFRS 9 มาใช้ก่อนที่จะมีผลบังคับใช้ พบว่าการเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมเป็นตัววัดผลการดำเนินงานที่มีความมีความน่าเชื่อถือเชิงเปรียบเทียบ โดยความน่าเชื่อถือสำหรับมูลค่ายุติธรรมของตราสารอนุพันธ์จะเป็นเฉพาะที่มีไว้เพื่อค้า (trading) และลงทุนระยะยาว ขณะที่ต้นทุนของเงินทุนของธนาคารพาณิชย์นั้นมีความลดลง ทำให้มูลค่าของกิจการสูงขึ้น (Al-Jamal, 2017)

แม้ว่ามีหลักฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศกับมูลค่าของกิจการอย่างชัดเจน การศึกษาในอดีตก็ยังมีหลักฐานที่แสดงความขัดแย้งกันเรื่องดังกล่าว เช่น การศึกษาในประเทศอียิปต์ ซึ่งถือว่าอยู่ในกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (Emerging Markets) ของ Elbanan (2010) ซึ่งพบว่า เมื่อมีการนำมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศมาปฏิบัติ ทำให้ Tobin's q มีค่าลดลง นอกจากนี้ จากการศึกษาปริมาณเงินสำรองที่ธนาคารพาณิชย์ในยุโรปต้องกันไว้ตาม IAS 39 เปรียบเทียบกับ IFRS 9 ของ Barbara Seitz et al. (2018) พบว่าปริมาณเงินสำรองที่ธนาคารพาณิชย์ต้องกันไว้ไม่แตกต่างกัน แต่การกันสำรองตาม IFRS 9

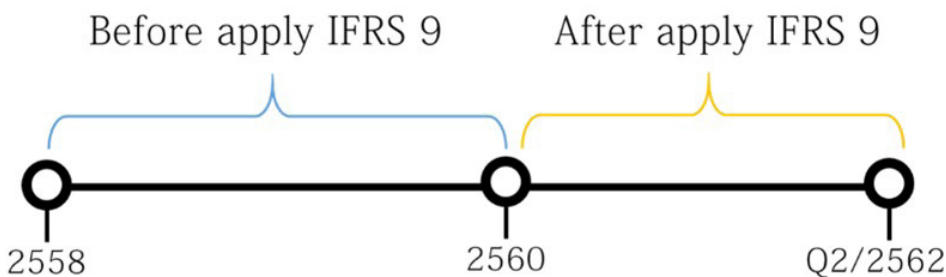
จะมีปริมาณสูงกว่าในช่วงที่เป็นวิกฤต ทำให้มูลค่ากิจการลดลงในช่วงดังกล่าว ในประเทศไทย ก็มีหลักฐานแสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินที่มีผลบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2554 กับมูลค่ากิจการ (Chuloonroj-Na-Ayuthaya, 2013)

ดังนั้นจากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว IFRS 9 กำหนดให้กิจการจัดประเภทและวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงินโดยคำนึงถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจ และลักษณะของกระแสเงินสดที่จะได้รับจากการลงทุน ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของพอร์ตการลงทุน รวมถึงกำหนดให้รับรู้ผลขาดทุนด้านเครดิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยกิจการต้องพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (expected credit loss) อาจส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของกิจการที่เป็นผลกระทบจากการประมาณผลขาดทุนด้านเครดิตเป็นส่วนใหญ่ จากผลดังกล่าวอาจทำให้กิจการแสดงถึงความระมัดระวังในการดำเนินกิจการมากขึ้น อาจส่งผลให้มูลค่ากิจการสูงขึ้นเมื่อพิจารณาจากมูลค่าตลาด และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ กับมูลค่ากิจการพบว่า แม้จะมีหลักฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม แต่หลักฐานส่วนใหญ่แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น การวิจัยนี้จึงตั้งสมมติฐาน ดังนี้

H: การปฏิบัติตาม IFRS 9 ทำให้มูลค่าของกิจการของธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอนเพิ่มขึ้น

■ เปรียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาโดยเก็บข้อมูลจากรายงานทางการเงินรายไตรมาสรายครึ่งปี และงบการเงินประจำปีที่เปิดเผยในเว็บไซต์ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน รวมถึงข้อมูลจากฐานข้อมูล Thomas Reuters Datastream ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2562 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 7 ธนาคาร ดังนี้ คือ 1. BANK OF GEORGIA GROUP PLC 2. BARCLAYS PLC 3. HSBC HOLDINGS PLC 4. LLOYDS BANKING GROUP PLC 5. ROYAL BANK OF SCOTLAND GROUP PLC 6. STANDARD CHARTERED และ 7. TBC BANK GROUP PLC รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 18 ไตรมาส รวมทั้งสิ้น 120 ตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มข้อมูลเป็น 2 ช่วง คือช่วงที่ 1 ก่อนปฏิบัติตาม IFRS 9 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ถึงปี พ.ศ. 2560 และช่วงที่ 2 คือภายหลังการปฏิบัติตาม IFRS 9 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ถึงไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2562 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพแสดงตัวขอบเขตตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษานี้ใช้แบบจำลองที่ปรับปรุงมาจากแบบจำลองของ Elbanan (2010) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

$$TQ_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 PREPOST + \alpha_2 ROA_{it} + \alpha_3 LEV_{it} + \alpha_4 SIZE_{it} + \alpha_5 GDP + \varepsilon_{it}$$

กำหนดให้

TQ_{it} คือ ค่า Tobin's Q โดยคำนวณโดยใช้แบบจำลองของ Jones et al. (2011) เนื่องจากสามารถหาข้อมูลได้ครบ และค่า Tobin's Q ที่ได้มีความใกล้เคียงกับ model ต้นแบบ ซึ่งเทียบเท่ากับมูลค่าของบริษัท i ในงวดที่ t

PREPOST คือ ตัวแปรอิสระหลักที่ใช้วัดการปฏิบัติตาม IFRS 9 โดยกำหนดให้เท่ากับ 1 ในปีที่ปฏิบัติตาม และเท่ากับ 0 ในปีก่อนที่จะนำมาปฏิบัติ

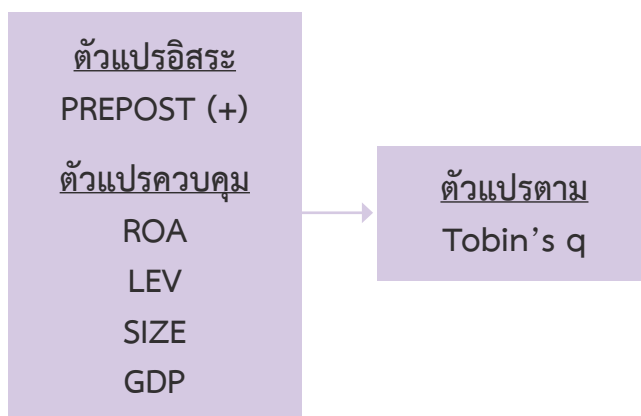
ROA_{it} คือ ผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมของบริษัท i ในงวดที่ t

LEV_{it} คือ ความสามารถชำระหนี้ของบริษัท i ในงวดที่ t โดยวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน

$SIZE_{it}$ คือ ขนาดของบริษัท i ในงวดที่ t เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยมีขนาดของบริษัทที่ต่างกัน จึงเลือกใช้ค่าลอการิทึมของสินทรัพย์รวมมาเป็นตัววัดขนาดของกิจการ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Jaikajak (2005) และ Pataravanichanont (2010) ที่เลือกใช้ลอการิทึมของสินทรัพย์รวมมาเป็นตัววัดขนาดของกิจการ

GDP_t คือ การเติบโตของ GDP ของประเทศอังกฤษในช่วงเวลาที่ t เนื่องจากมีงานศึกษาของ Wong et al. (2007) พบว่าการเติบโตของ GDP ส่งผลเชิงบวกกับผลการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ ทำให้ธนาคารสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมได้มากขึ้น ส่งผลให้มีผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น

ทั้งนี้ แบบจำลองดังกล่าวสามารถแสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

การศึกษามูลค่ากิจการเพื่อดูผลกระทบจากการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินที่ต่างกันในช่วงเวลา โดยใช้ทฤษฎี Tobin's Q เป็นตัวชี้วัดและใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน จำนวน 7 แห่ง ซึ่งได้พิจารณานำปัจจัยต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่อาจส่งผลต่อมูลค่าของกิจการมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษา สามารถแสดงค่าลักษณะของข้อมูลได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสหสัมพันธ์และค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในการศึกษา

	TQ	PREPOST	LEV	GDP	ROA	SIZE
TQ	1					
PREPOST	0.009	1				
LEV	-	0.009	1			
	0.260**					
GDP	-0.008	-0.333**	0.021	1		
ROA	0.871**	0.084	-	-0.075	1	
			0.254**			
SIZE	-	-0.053	0.269**	0.025	-	1
	0.887**				0.659**	
N	120	120	120	120	120	120
Max	1.15	1.00	23.47	0.0070	0.0176	14.59
Min	0.95	0.00	3.67	-0.0020	-0.0054	7.82
Mean	1	0.35	12.28	0.0042	0.0025	12.43
S.D.	0.05	0.48	4.54	0.0022	0.0038	2.46

* มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ** มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของ Tobin's Q (TQ) อยู่ที่ 1 ขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 1.15 และมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.95 ซึ่งตามงานวิจัยของ Lewellen and Badrinath (1997) (อ้างถึงใน Phadoongsitthi, 2005) กล่าวว่าบริษัทที่มี Tobin's Q มากกว่า 1 จะจัดเป็นบริษัทที่ใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นบริษัทที่มีข้อได้เปรียบในการบริหารงาน ให้บริษัทได้รับผลตอบแทนของเงินลงทุนในอัตราที่สูงกว่าต้นทุน และจากค่าสถิติพื้นฐานแล้วทุกบริษัทในกลุ่มตัวอย่างสามารถบริหารงานได้ดีมีประสิทธิภาพเนื่องจากค่า TQ อยู่ในระดับใกล้เคียงกับ 1 ค่าเฉลี่ยความสามารถในการทำกำไรหรืออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อยู่ที่ร้อยละ 0.25 ขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 1.76 และมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -0.54 ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ (LEV) อยู่ที่ 12 เท่า ขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 23.47 เท่า และมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 3.67 เท่า ซึ่งอัตราส่วนหนี้ต่อทุนโดยธรรมชาติของธุรกิจการเงินจะมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าธุรกิจอื่นโดยทั่วไป เนื่องจากมีเงินรับฝากของประชาชนเป็นหนี้สินหลัก และเป็นแหล่งเงินเพื่อนำไปปล่อยกู้หรือใช้ลงทุนต่อ ทั้งนี้แม้ว่าการที่กลุ่มธุรกิจการเงินจะมีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนค่อนข้างสูงแต่เป็นที่เข้าใจได้สำหรับนักลงทุนโดยทั่วไป ซึ่งเห็นได้จากมูลค่ากิจการซึ่งวัดตาม Tobin's Q อยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ยการเติบโตของ GDP อยู่ที่ร้อยละ 0.42 ขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 0.70 และมีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ -0.20 ขนาดของกิจการวัดจากมูลค่าสินทรัพย์รวมตามบัญชี ซึ่งค่าเฉลี่ยของสินทรัพย์

รวมตามลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) อยู่ที่ 12.43 หรือประมาณ 822 ล้านปอนด์ โดยธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดมีค่าลอการิทึมอยู่ที่ 14.59 หรือประมาณ 2,167,210 ล้านปอนด์ ขณะที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีขนาดเล็กที่สุดมีค่าลอการิทึมอยู่ที่ 7.82 หรือประมาณ 2,487 ล้านปอนด์ เมื่อวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ พบว่าตัวแปรที่บ่งชี้ว่ามูลค่ากิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปร ได้แก่ ปีที่นำ IFRS 9 มาปฏิบัติ (PREPOST) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และมีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวแปรความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ (LEV) การเติบโตของ GDP และขนาดของกิจการ (SIZE) ทั้งนี้ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม อยู่ในระดับปกติ (< 0.7) (Hair, Black, Babin, & Anderson 2010) ซึ่งแสดงว่าตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุมเป็นอิสระต่อกัน ไม่กระทบต่อการทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) สูงเกินความเป็นจริง และไม่เกิดปัญหาการสัมพันธ์กันเองของตัวแปรอิสระ (Multicollinearity problem)

การวิเคราะห์การถดถอย หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพื่อพยากรณ์ผลการวิจัย โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระคือ ปีที่นำ IFRS 9 มาปฏิบัติ (PREPOST) ตัวแปรตามคือมูลค่าของกิจการ (TQ) และตัวแปรควบคุมคือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ (LEV) การเติบโตของ GDP (GDP) และขนาดของกิจการ (SIZE) ซึ่งผลการวิเคราะห์การถดถอยเป็นไปตามตารางที่ 2

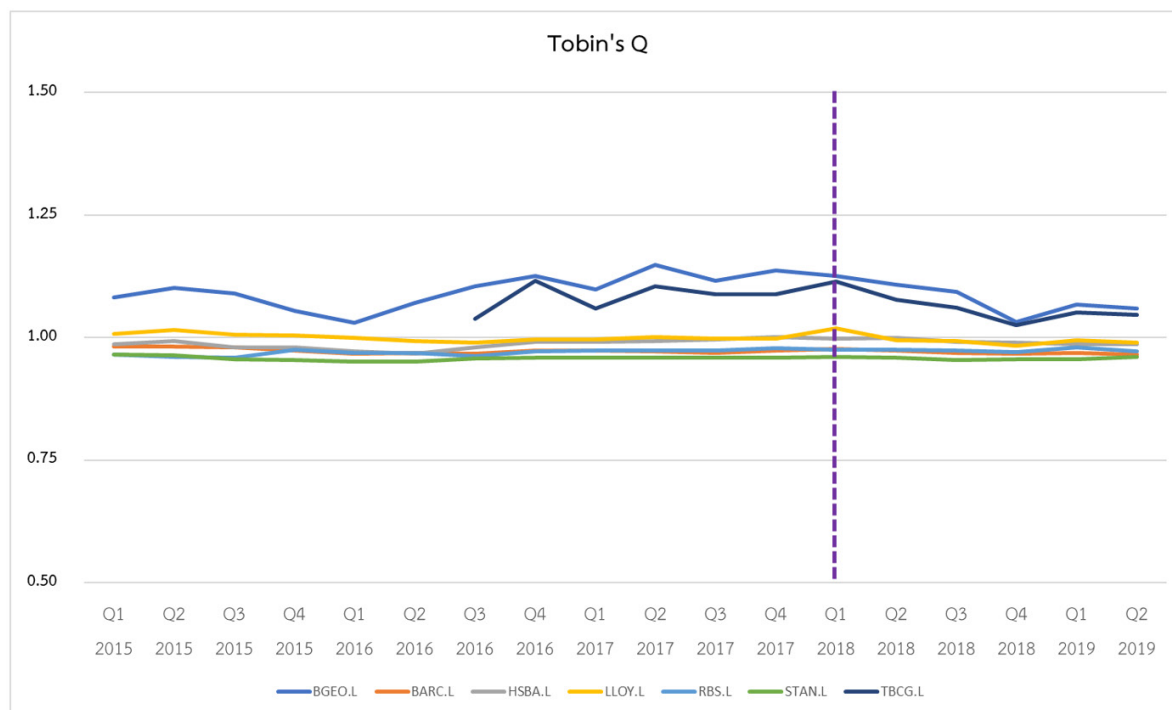
ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

Coefficients	Beta	t	Sig.
PREPOST	-0.049	-1.153	0.251
LEV	0.048	0.541	0.590
GDP	0.020	0.478	0.633
SIZE	-0.559**	-5.392	0.000
ROA	0.418**	4.405	0.000
F	260.203		
Sig	0.000		
R ²	0.816		
Adjusted R ²	0.813		

ตัวแปรตาม (TQ) และตัวแปรอิสระ (PREPOST) ที่ต้องการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กัน โดยค่านัยสำคัญของการทดสอบทางสถิติ Sig มีค่าเท่ากับ 0.251 อย่างไรก็ตามพบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรควบคุม โดยค่านัยสำคัญมีค่าเท่ากับ 0.000 สำหรับขนาดของกิจการ (SIZE) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

ผลการศึกษาพบว่าการนำ IFRS 9 มาปฏิบัติไม่มีผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งตัวแปรควบคุมอื่น ได้แก่ ความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ และการเติบโตของ GDP ก็ไม่มีผลต่อมูลค่าของกิจการเช่นกัน ขณะที่ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับมูลค่าของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ โดยธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีมูลค่ากิจการสูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับผลศึกษาของ Syafri's (2012) ที่พบว่าขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการทำกำไรของกิจการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยหากธนาคารพาณิชย์มีขนาดใหญ่แสดงว่ากิจการมีสินทรัพย์มาก และมีหน้าที่ต้องบริหารสินทรัพย์เหล่านั้นให้สร้างผลตอบแทนสูงสุดต่อผู้ถือหุ้น ซึ่งแม้ว่าจะสามารถบริหารให้มีการประหยัดจากขนาด (economics of scale) แต่ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่จะมีต้นทุนการบริหารจัดการ

ที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็ก อีกทั้งธนาคารพาณิชย์ขนาดเล็กมีความคล่องตัวสูงกว่าในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์หรือความต้องการของลูกค้า ทำให้สัดส่วนการกำกับกำไรต่อสินทรัพย์สูงกว่า สำหรับอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมูลค่าของกิจการอย่างมีนัยสำคัญ โดยหากธนาคารพาณิชย์มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมที่สูง จะบ่งชี้ว่ากิจการสามารถบริหารสินทรัพย์ได้ดี มีประสิทธิภาพ ดังนั้นมูลค่าของกิจการก็จะสูงขึ้นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลศึกษาของ Sampaino et al. (2017) ที่พบความสัมพันธ์ของกำไรและมูลค่ากิจการ โดยบริษัทที่มีกำไรสุทธิสูงขึ้น ค่าของ Tobin's Q จะสูงขึ้น

ภาพที่ 3 ค่า Tobin's Q ของตัวอย่างในการศึกษา

ค่า R^2 ที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม สามารถสรุปได้ว่าขนาดของกิจการ และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าของกิจการที่ระดับร้อยละ 81.6 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 18.4 นั้นเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรอื่น โดยสรุปผลวิจัยพบว่า การปฏิบัติตาม IFRS 9 ไม่ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของกิจการที่วัดตามค่า Tobin's Q อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่ามูลค่าของกิจการจะมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงที่มีการเปลี่ยนไปใช้ IFRS 9 ตามภาพที่ 3 ซึ่งอธิบายได้ว่าธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งได้รับผลกระทบจาก IFRS 9 แตกต่างกันไป แต่โดยส่วนใหญ่แล้วมีมูลค่ากิจการที่ไม่แตกต่างจากงวดก่อนหน้าอย่างมีนัยสำคัญ และค่า Tobin's Q ของธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอนอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันคือประมาณ 1 แสดงถึงความสามารถของกิจการในการบริหารสินทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อมูลค่าทางการตลาดของกิจการ มากกว่าหรือใกล้เคียงกับมูลค่าของสินทรัพย์ที่ใช้ไป

งานวิจัยนี้ได้ศึกษามูลค่ากิจการที่อาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชีตาม IFRS 9 โดยใช้ทฤษฎี Tobin's Q ของธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอน โดยรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากงบการเงินและรายงานทางการเงินที่เผยแพร่โดยทั่วไป เป็นรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาส 1 ปี พ.ศ. 2558 ถึงไตรมาส 2 ปี พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 120 ตัวอย่าง สำหรับข้อมูลมูลค่าตลาดเรียกจากฐานข้อมูล Thomas Reuters Datastream โดยเป็นข้อมูล ณ วันสิ้นงวด

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (TQ) และตัวแปรอิสระ (PREPOST) ไม่พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติว่าเปลี่ยนนโยบายบัญชีส่งผลต่อมูลค่าของกิจการ แม้ว่าผลกระทบที่สำคัญของ IFRS 9 ต่อธนาคารพาณิชย์คือการที่มาตรฐานฯ กำหนดให้มีการรับรู้ผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการให้สินเชื่อ (Expected credit loss approach: ECL) ตั้งแต่วันที่เกิดรายการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กิจการสามารถรับรู้ผลขาดทุนจากการให้สินเชื่อที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ทันเวลามากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีการกันสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (loan loss provision) ที่สูงขึ้น และมีการรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนสำหรับงวดทันที ซึ่งสอดคล้องกับเอกสารเผยแพร่ของ Deloitte เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ IFRS 9 ของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ในอังกฤษ ที่พบว่าธนาคารพาณิชย์มีการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในจำนวนที่สูงขึ้น แต่การเปลี่ยนนโยบายบัญชีดังกล่าวไม่มีผลต่อกิจการในมุมมองของนักลงทุน เนื่องจากแม้ว่ากิจการจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น แต่โดยรวมแล้วหากการยังสามารถสร้างผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นได้อย่างสม่ำเสมอ และข้อมูลทางการเงินที่เผยแพร่ไว้เป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ใช้ในการตัดสินใจได้ อีกทั้งประโยชน์ของข้อมูลทางการเงินจะเพิ่มขึ้นถ้าข้อมูลนั้นใช้เปรียบเทียบได้ พิสูจน์ยืนยันได้ ทันเวลา และเข้าใจได้

นอกจากนี้ การให้ระยะเวลาเตรียมตัวที่เพียงพอและเหมาะสมก็เป็นปัจจัยสำคัญให้กิจการมีเวลาเตรียมการก่อนที่มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่จะมีผลบังคับใช้ ในกรณีของ IFRS 9 คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) ได้เผยแพร่เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2557 และให้เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 มกราคม 2561 ดังนั้นกิจการมีเวลาเตรียมการถึง 3 ปี ในการทำความเข้าใจ พัฒนาระบบงาน และสื่อสารให้ผู้บริหารรับทราบ สำหรับนักลงทุนโดยทั่วไปสามารถรับรู้ข่าวสารได้จากการที่ IASB นำเสนอข้อมูล พร้อมกับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บริษัทสอบบัญชีชื่อดังต่าง ๆ ในการเผยแพร่เนื้อหาสำคัญในรูปแบบที่เข้าใจง่าย รวมถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับกิจการ จึงเป็นผลให้นักลงทุนไม่เกิดความตระหนกเมื่อตัวเลขทางบัญชีเผยแพร่ภายหลังจากปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่

ผลการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การเปลี่ยนนโยบายบัญชีของกิจการไม่มีผลต่อมูลค่าของกิจการ แสดงถึงการตอบสนองของตลาดต่อมูลค่าของกิจการที่ไม่มีผลมากนักต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายบัญชี แต่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการคือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมที่กิจการจะสามารถสร้างให้ผู้ถือหุ้น และขนาดของกิจการ ดังนั้นผลการวิจัยนี้ชี้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีต่อมูลค่าของกิจการ เพื่อที่จะวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ผู้ลงทุนสามารถเข้าใจพฤติกรรมถึงการตอบสนองของตลาดทุนทำให้สามารถวางแผนการลงทุนได้อย่างเหมาะสม ฝ่ายกำกับดูแลสามารถเตรียมมาตรการต่าง ๆ เพื่อรองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และนักวิชาการสามารถนำผลที่ได้ไปดำเนินการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการนำข้อมูลในอดีตมาใช้ในการวิเคราะห์ แต่การใช้ข้อมูลในอดีตเพียงอย่างเดียวไม่สามารถบ่งชี้ความสามารถในการบริหารงานในอนาคตของกิจการได้ทั้งหมด นักลงทุนจึงควรพิจารณาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ ที่อาจจะกระทบกับมูลค่ากิจการควบคู่กันไปใน การคาดการณ์ผลตอบแทนในการลงทุน อีกทั้งใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุน

ผลการศึกษาที่ได้นี้มีข้อที่ต้องพิจารณาเนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็นธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ลอนดอนเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงประเทศอื่น และเนื่องจาก IFRS 9 เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2561 ข้อมูลภายหลังการใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินดังกล่าวจึงมีจำนวนจำกัด รวมถึงข้อมูลที่น่าสนใจนำมาศึกษาเป็นข้อมูลจากรายงานผลการดำเนินงานหรืองบการเงินเพียง อาจจะไม่สะท้อนถึงนโยบายและกลยุทธ์ในเชิงบริหารของธนาคารพาณิชย์ได้ในเชิงลึก ดังนั้น ถ้ามีการเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น หรือขยายการศึกษาไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นที่น่าสนใจ รวมถึงขยายการศึกษาสำหรับประเทศไทยเมื่อมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินไทย ฉบับที่ 9 ซึ่งมาตรฐานการรายงานทางการเงินดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้สำหรับงบการเงินปี 2563 เป็นต้นไป จะทำให้มีประโยชน์ต่อการเตรียมความพร้อมของกิจการและเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุน

References

- Al-Jamal, D. (2017). *Financial instruments under the IFRSs: A comparative study between the early adoption of IFRS 9 and its precedent standards set in commercial banks in the Middle East*. Doctoral thesis, Anglia Ruskin University, Lord Ashcroft International Business School.
- Blanchette, M., Racicot, F. E., Girard, J. Y., & Simonova, E. (2011). The Effects of IFRS on Financial Ratios: Early Evidence in Canada.
- Capkun, V., Jeny, A., Jeanjean, T., & Weiss, L. A. (2008). Earnings management and value relevance during the mandatory transition from local GAAPs to IFRS in Europe.
- Chuloonroj-Na-Ayuthaya, K. (2013). *Effect of firm value after complying the accounting standards effecting in 2011 by using Tobin's Q*. Thammasat University, Faculty of Economics.
- Chung, K. H., & Pruitt, S. W. (1994). A simple approximation of Tobin's q. *Financial management*, 70-74.
- Chunhachinda, P., & Li, L. (2016). Tobin's Q of Asian Banks after Recovering from the 1997 Financial Crisis. *NIDA BUSINESS JOURNAL*, 18, 142-160.
- Deloitte. (2019). *After the first year of IFRS 9 Analysis of the initial impact on the large UK banks*. Retrieved from <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/financial-services/deloitte-uk-fs-ifs9-analysis-of-the-initial-impact-on-the-large-uk-banks.pdf>
- Elbanan, M. (2010). *Economic Consequences of Bank Disclosure in the Financial Statements Before and During the Financial Crisis: Evidence From Egypt*. Cairo University, Department of Accounting.
- EY. (2018). *The postponing of IFRS 9 in Thailand*. Retrieved from [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-postponement-of-ifs9-is-highly-probable-th/\\$FILE/ey-postponement-of-ifs9-is-highly-probable-th.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-postponement-of-ifs9-is-highly-probable-th/$FILE/ey-postponement-of-ifs9-is-highly-probable-th.pdf).
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*, Prentice Hall, NJ.
- Jaikajak, K. (2005). *The relationship between accounting changes in compensation and owner structures of board of directors, and firm performance for non-financial institutions in SET*. Chulalongkorn University.
- Pataravanichanont, P. (2010). *The relationship between profitability and management compensation of listed companies in SET*. Thammasat University, Faculty of Economics.
- Phadoongsitthi, M. (2005). *Performance measurement following concept of Tobin-Tobin's Q*. Retrieved from <http://www.jba.tbs.tu.ac.th/files/Jba106/Article/JBA106Monvika.pdf>.
- PwC. (2560), *IFRS 9 Financial instruments*. Retrieved from https://www.tgia.org/upload/file_group/12/download_1191.pdf
- Rojanasukarnjon, V. & Srijunpetch, S. (2016). *Hedge accounting following IFRS 9*. Retrieved from <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap34/Full/Jap34ViSil.pdf>.
- Sampaio, J.; H. Netto; and V. Silva. (2017). Mandatory IFRS adoption in Brazil and firm value. *Working paper*, São Paulo school of business.
- Sangiumvibool, P. & Arunruangsirilert, T. (2018). *Consideration matters of IFRS 9 implementation in Thailand*. Retrieved from <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap41/Full/JAP41PaTee.pdf>.

- Seitz, B., Dinh, T., & Rathgeber, A. (2018). Understanding loan loss reserves under IFRS 9: a simulation-based approach. *Advances in Quantitative Analysis of Finance and Accounting*, (16), 311-357.
- Srijunpetch, S. (2008). *Responsibility of board of directors, stockholder structure, and economic value added*. Retrieved from <http://www.jap.tbs.tu.ac.th/files/Article/Jap10/Full/JAP10Sinlapaporn.pdf>.
- Syafri, M. (2012). Factors Affecting Bank Profitability in Indonesia. *The 2012 International Conference on Business and Management*, (Vol. 237, No. 9, pp. 7-8).
- TFAC. (2017). *Forward contract and hedge accounting*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/upload/9414/uFAGpF8oGj.pdf>.
- TFAC. (2018). *Minute of postponing the effective of TFRS 9 Financial Instruments*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/83607>.
- TFAC. (2018). *Summary of significant matters of the draft of accounting standards, financial reporting standards, and accounting guidance*. Retrieved from <http://www.tfac.or.th/Article/Detail/89381>.
- Wang, Y., & Campbell, M. (2012). *Effects of IFRS implementation on China publicly listed companies: Evidence using Tobin's Q*. Doctoral thesis, Montana State University, College of Business, Accounting Department.
- Wong, J., Fong, T. P. W., Wong, E. T. C., & Choi, K. F. (2007). Determinants of the performance of banks in Hong Kong. *Hong Kong monetary authority quarterly bulletin*, September 2007 issue, 12.